

JAK NA INTERNET

eDemocracy

Oblastí lidského života, které Internet za posledních 20 let proměnil, je celá řada. Jednou z nich je i možnost zapojení do veřejného života. Obzvláště to platí pro demokratické společnosti, kde spoluúčasť občanů na správě veřejných záležitostí patří k pevně zakotveným hodnotám.

Přestože zcela elektronický způsob volby veřejných zástupců je zatím, až na několik výjimek, hudbou budoucnosti, rozvoj komunikačních technologií již výrazně rozšířil možnosti a nástroje pro pořádání veřejných petic, referend a dalších hlasování a také pro rozhodování voličů, kteří váhají nad tím, komu odevzdat svůj hlas.

Rozšíření tzv. elektronické demokracie prozatím neumožňují zákony.

Elektronické volby

Základním nástrojem elektronické demokracie, často nazývané anglickým novotvarem eDemocracy, jsou elektronické volby.

Pod elektronické volby (e-election) lze zařadit i další termíny, které se týkají jednotlivých fází tohoto procesu a které možná lépe odpovídají obecné představě o elektronických volbách:

- **Elektronické hlasování (e-voting)**

Elektronické volby nebo elektronické referendum, které zahrnuje využití elektronických prostředků minimálně pro vhození hlasovacího lístku do volební schránky. Elektronicky hlasovat se dá přímo ve volební místnosti s využitím terminálu, případně dálkově prostřednictvím Internetu, digitální televize, SMS zpráv nebo telefonicky.

- **Distanční elektronické hlasování (remote e-voting)**

Elektronické hlasování, kde je hlas odevzdáván pomocí zařízení, které není kontrolováno volebním úředníkem.

- **Elektronická volební schránka (electronic ballot box)**

Elektronické prostředky, kterými jsou uchovávány hlasy voličů, než budou sečteny.

Elektronické prvky voleb mají oproti klasické formě bezesporu řadu výhod. Celý systém je rychlý a omezuje při sčítání faktor lidské chyby. Výsledky jsou známy za mnohem kratší dobu a pestřejší možnosti hlasování mohou pozitivně ovlivnit volební účast.

Elektronické volby usnadňují situaci také například občanům žijícím v zahraničí, voličům s fyzickým hendikepem nebo třeba pracovníkům ve směnném provozu a dalším, kterým nemusí vyhovovat termín voleb. Elektronické prvky nijak neruší konzervativní voliče, protože klasické způsoby hlasování zůstanou jistě ještě dlouho využívány.

Průkopníkem bylo Estonsko

Mezi země, které se v elektronické demokracii dostaly nejdále, je například Austrálie, která poskytla voličům možnost hlasovat po Internetu v parlamentních volbách v roce 2011. Pozice průkopníka na tomto poli ale náleží Estonsku, které v roce 2005 jako vůbec první země umožnilo

JAK NA INTERNET

internetovou volbu kandidátů do místní samosprávy (ekvivalent českých voleb do obecních zastupitelstev). Rovněž v roce 2011 zde v parlamentních volbách volilo online více než 140 000 voličů (tedy zhruba desetina současné estonské populace a zhruba pětina obyvatel s volebním právem). A jen pro představu o dobovém kontextu z hlediska využívání Internetu: sociální síť Facebook v tomto roce teprve překonala první milion uživatelů.

Zkušenosti s různými podobami elektronických voleb, ovšem často v omezeném pilotním rozsahu, má řada dalších zejména evropských zemí, např. Švýcarsko.

Problém je hlavně ověření totožnosti

Proč se tedy elektronické prvky demokracie i přes dostupnou technologii a jednoznačné výhody nerozšířily více? Hlavním důvodem skeptického postoje mnoha vlád a expertů jsou přetrvávající obavy o bezpečnost.

Prvním z rizikových faktorů je otázka identifikace uživatele, tedy ověření totožnosti voliče. Zmiňované Estonsko například zvolilo cestu občanských průkazů s elektronickými ochrannými prvky v kombinaci se speciální čtečkou. Distribuce zvláštních zařízení a nový průkaz totožnosti je ovšem těžko představitelný v zemích s vyšším počtem obyvatel. I to se ale nejmenšímu baltskému státu již podařilo překonat a dnes Estonci mohou hlasovat i přes mobilní telefon.

U jiných metod zatím nebyly plnohodnotně zodpovězeny otázky spolehlivosti a obrany proti falšování. Problémem je také riziko manipulace volebních výsledků a další formy zneužití systémů elektronického hlasování. Tento aspekt je nesmírně aktuální vzhledem k celosvětově narůstající míře kybernetického zločinu.

eDemocracy v Česku

V České republice byl ještě před pádem vlády v létě 2013 naplánován pilotní projekt prvních elektronických voleb na rok 2014. Ve volbách do Senátu v roce 2016 má být systém ve volebních obvodech Liberec a Olomouc spuštěn v ostrém provozu. Co se týče konkrétního způsobu ověření totožnosti voličů, v popředí stojí plán použít obdobu současných datových schránek.

V poslední době získává na popularitě, zejména na úrovni městských a obecních správ, přihlašovací systém mojeID. Ten uživatelům umožňuje přihlašovat se k různým službám pomocí jediného uživatelského jména a hesla. Provozovatelům těchto služeb pak nabízí výhodu v bezpečném ověření identity jednotlivých uživatelů, které má na starosti správce české národní domény .CZ, sdružení CZ.NIC. Města a obce tak mojeID využívají k pořádání elektronických obecních referend, zajištění věcné a konstruktivní diskuze na oficiálních webech měst či k přihlašování do událostí. Patří mezi ně například Rožmitál pod Třemšínem, Droužkovice či Hořice v Podkrkonoší.

